

STANOWISKO NR 18
KONWENTU MARSZAŁKÓW WOJEWÓDZTW RP
z dnia 29 września 2016 roku

w sprawie dofinansowania działań naprawczych programów ochrony powietrza

Uchwałą Nr B/32/5/2016 z dnia 12 lipca 2016 r. Zarząd Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie zdecydował o wygaszeniu Programu Priorytetowego „Poprawa jakości powietrza poprzez likwidację niskiej emisji realizowanego w ramach programu KAWKA”, który był podstawowym źródłem wsparcia finansowego dla samorządów miast w walce o czyste powietrze. Co istotne, powyższe nastąpiło w toku realizacji programu KAWKA, zatem jednostki samorządu terytorialnego, które złożyły wnioski o dofinansowanie w III naborze i oczekiwały już na wypłatę środków, nie otrzymują spodziewanej pomocy finansowej.

Nadto, NFOŚiGW zrezygnował z programu RYŚ, a w ramach programu PROSUMENT prowadzony jest ostatni nabór. Wprawdzie Narodowy Fundusz zamierza objąć działaniami w ramach nowo tworzonego instrumentu wszystkie działania, jakie uwzględniane były w ramach omawianych programów: KAWKA, RYŚ I PROSUMENT, jednak jak podaje sam Fundusz, nie są jeszcze znane dokładne warunki wsparcia, ostateczny katalog beneficjentów ani termin jego wejścia w życie.

Powyższe budzi duży niepokój samorządów województw, albowiem kwestia pozyskania środków na realizację działań naprawczych stanowi najpoważniejszy problem w podejmowaniu działań wskazanych w programach ochrony powietrza. Sejmiki województw określają, w drodze uchwały, programy ochrony powietrza będące aktami prawa miejscowego. Posiadanie przez Programy statusu źródła prawa rodzi doniosłe skutki, zwłaszcza w sferze praw i obowiązków podmiotów bezpośrednio realizujących działania naprawcze (głównie gminy i powiaty). W tym kontekście warto zauważyć, że przepisy ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2016 r., poz. 672, poz. 903 i poz. 1250), przewidują kary pieniężne z tytułu niedotrzymania terminów realizacji zadań wskazanych w programach ochrony powietrza. Z drugiej strony, nie sposób pominąć faktu, iż samorzady stopnia gminnego i powiatowego, nie zostały wyposażone w odpowiednie instrumenty prawne umożliwiające skuteczną realizację owych zadań.

Dodatkowe utrudnienie stanowi fakt, że największa emisja do powietrza pochodzi z sektora komunalno-bytowego, czyli dotyczy „zwykłych obywateli”, dla których najważniejszą barierą w stosowaniu paliw i metod niskoemisyjnych jest cena. Analiza cen paliw wskazuje, że najtańszym paliwem na rynku jest węgiel i drewno (biomasa), czyli paliwa stałe. Eksploatujący kotły na paliwa stałe mają możliwość spalania odpadów, co dalej obniża koszty eksploatacyjne i może zniechęcać do

podłączania się do sieci. Kolejną barierą jest sprzedawanie w niskich cenach węgla o złej jakości (miały, muły) odbiorcom indywidualnym, których piece nie posiadają żadnych urządzeń redukujących zanieczyszczenia, podczas gdy jednostki z dużymi instalacjami spalania preferują kupno węgla droższego, o lepszej jakości i tym samym generującego mniejsze koszty oczyszczania spalin.

Wskazane okoliczności sprawiają, iż działania w zakresie poprawy jakości powietrza nie są wykonywane na dostatecznym poziomie. Dodatkowe perturbacje dotyczące kwestii finansowania działań, z pewnością nie przyczynią się do poprawy takiego stanu rzeczy.

Ponadto przed Europejskim Trybunałem Sprawiedliwości toczą się postępowania przeciwko Polsce, w związku ze złą jakością powietrza w naszym kraju. Zatem wszelkie kroki utrudniające działania na rzecz poprawy jakości powietrza mogą przyczynić się do niekorzystnego rozstrzygnięcia prowadzonych postępowań i w rezultacie nałożenia na Polskę bardzo wysokich kar finansowych.

Niezależnie od powyższego, poprzez odpowiednie zapisy w ustawie Prawo ochrony środowiska powinien zostać wzmocniony nadzór organu uchwałodawczego gminy nad organem wykonawczym gminy w zakresie sprawozdawczości dotyczącej realizacji działań naprawczych wskazanych w programach ochrony powietrza.

Reasumując należy stwierdzić, iż aby działania na rzecz poprawy jakości powietrza odniosły skutek konieczne jest kompleksowe wsparcie finansowe i szeroko rozumiana edukacja społeczeństwa, bez których żadne programy ochrony powietrza czy „uchwały *antysmogowe*” nie przyniosą zakładanych efektów.

Przewodniczący

Konwentu Marszałków Województw RP

Olgierd Geblewicz

Powyższe stanowisko kieruje się do:

- Pana Jana Szyszki – Ministra Środowiska,
- Pana Kazimierza Kujdy – Prezesa Zarządu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej